

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ВИРАЖЕННЯ ОБРАЗУ СВЯТОЇ У САКРАЛЬНОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ МОЛИТОВ)

У статті представлено аналіз звертань до святих у сакральних текстах. Дослідження здійснене на матеріалі україномовних молитов (православних та греко-католицьких) і розкриває образ святого, віддзеркалений у звертаннях до нього. Аналіз виконано з урахуванням гендерних та вікових особливостей святих.

Ключові слова: молитва, сакральний текст, святі, номінація адресата мовлення, гендерні особливості.

Олеся Гаврилашук

Лексико-семантическое представление образа святой в сакральном тексте (на материале молитв)

В данной статье проанализировано обращения к святым в сакральных текстах. Исследование выполнено на материале украиноязычных молитв (православных и греко-католических) и раскрывает образ святого, отображенный в обращениях к нему. Анализ исполнен с учетом гендерных и возрастных особенностей святых.

Ключевые слова: молитва, сакральный текст, святые, номинация адресата речи, гендерные особенности.

Olesia Gavrylashchuk

Lexical-semantic expression of type of the saint in the sacramental text (on the basis of the prayers)

In this article is presenting an analysis of the forms of address to the Saints in the sacramental on the basis of the Ukrainian prayers (Orthodox and Greek-Catholic). This research is showed a type of the Saint, which is represented in the forms of address to him. This analysis is executed on the basis of the gender and age peculiarities of the Saints.

Key words: prayer, sacramental text, Saints, name of addressee of the speech, gender peculiarities.

Актуальність лінгвістичного вивчення сакральних текстів зумовлена їх поживавленням перекладом на українську мову. Мовознавці все частіше звертаються до проблем перекладу, стилістичних особливостей та лексико-семантичного способу вираження релігійних реалій у духовних текстах.

Об'єктом нашого зацікавлення є номінація адресата мовлення (святого), виражена у тексті молитви, адже, окрім назви, затвердженої канонами церкви, святого може характеризувати і звертання до нього у молитвах.

У своєму попередньому дослідженні ми представили аналіз лексико-семантичного виявлення образу святого-чоловіка у молитві номінаціями адресата мовлення. Метою цієї роботи є аналіз лексико-семантичних особливостей вираження образу святої-жінки та колективного адресата (групи осіб із чоловіків та жінок), а також порівняння отриманих результатів.

Надалі матеріалом дослідження є україномовні (православні та греко-католицькі) акафістики та молитовник. Із текстів молитов вилучено 177 контекстів із номінаціями адресатів-святих, 114 із яких містять звертання до святого, 54 – до святої та 9 – до колективу.

До лексико-семантичного аналізу залучено Великий тлумачний словник сучасної української мови (К., 2009), Краткий словарь агиографических терминов В. Живога (М., 1994). Оскільки молитви до святих містять їхні характеристики, що найповніше віддзеркалює спосіб життя того чи того святого, то ми залучили до роботи „Життя святих” у семи томах (К., 2006-2008).

Для лексико-семантичного аналізу номінації адресата мовлення у молитвах до святих ділимо на ті, що представлені власними та загальними назвами. При вказівці на розряд святої особи подаємо значення рангу у тому випадку, якщо у нашому попередньому дослідженні не було прикладів звертання до святих цього розряду.

Номінації адресата мовлення у молитвах до однієї особи (святої-жінки).

Блаженна. Тлумачний словник української мови подає таке значення лексеми „блаженний”: „2. У християнстві – юродивий, а також про деяких святих” (ВТССУМ, с. 86). Уважаємо за потрібне додати ширше пояснення цієї лексеми. Так, В. Живов пише, що епітет *блаженний* додають до називання святих, яких насамперед пошановують у католицизмі. Католики додають цей епітет до найменування подвижника на першому етапі канонізації. Православна церква блаженними називає тих святих, які були канонізовані ще до поділу церкви (блаженний Августин, блаженний Ієронім Стридонський, блаженний Феодорит Кірський та ін.) (КСАТ, с. 23-24). У нашому випадку виключаємо можливість тлумачення блаженного як юродивого, що було традиційним за часів Київської Русі (КСАТ, с. 23-24).

До блаженної у молитвах використано номінації, виражені власною назвою: *О свята всеблаженна мати Ксеніє!* (МЛ, с. 249) та загальними найменуваннями із семами: ‘перший етап канонізації святого’ („блаженна”, „всеблаженна”): *Допоможи, свята блаженна мати Ксеніє, младенців світлом святого хрещення осяяти печаттю дара Духа Святого ознаменувати [...]* (МЛ, с. 249); ‘близька людина’ („мати” у значенні І. 1. [...]) Про що-небудь дуже близьке, рідне): *О свята всеблаженна мати Ксеніє!* (МЛ, с. 249).

Великомучениця. Звертання до великомучениць у молитвах представлені власними: *О багатотраждальна і преславна Ірино, невісто Христова всехвальна, угоднице Божя!* (Акаф. 2007, т. III, с. 260); *О багатотраждальна і премудра великомученице Христова Анастасіє!* (Акаф. 2007, т. III, с. 246) і загальними назвами, що містять семи: ‘особа, що зазнає мук’ („мучениця”, „великомучениця”): *Молимо тебе, свята мученице, будь нашою заступницею перед Христом Богом, блаженною турботою Якого ти звеселяєш* (МЛ, с. 180); *Свята, славна і всехвальна великомученице Христова Варваро!* (МЛ, с. 177); ‘особа, приємна для когось’ („угодниця”): *О велика угоднице Божя!* (МЛ, с. 181); ‘поширювач вчення’ („послідовниця”): [...] *заповідей Господніх послідовнице, що сподобилася прийти до пристановища вічного і в чертозі Нареченого твого Христа Бога велично веселитися!* (МЛ, с. 180); ‘охоронець’ („поборниця” у значенні „[...] книжн. Завзятий, пристрастний захисник, прихильник кого-, чого-небудь”): [...] *ідольського обману покровителько, Євангелія Божественного поборнице [...]* (МЛ, с. 180); ‘особа, що допомагає’ („покровителька”): *О свята та преблаженна мученице Христова Параскево, [...] ідольського обману покровителько [...]* (МЛ, с. 180); ‘молода неодружена особа жіночої статі’ („невіста”, „діва”, „дівця”): *О свята Катерино, діво та мученице, істинна Христова невісто!* (Акаф. 2007, т. II, с. 380); *О багатотраждальна і преславна Ірино, невісто Христова всехвальна, угоднице Божя!* (Акаф. 2007, т. III, с. 260); *Моли Господа, чиста дівиче, моли Милосердного, свята мученице, моли Жениха твого, непорочна Христова невісто* (МЛ, с. 181); ‘об’єкт захоплення, похвали’ („подив” у значенні „1. [...] Надзвичайне здивування від когось, чогось, захоплення ким-, чим-небудь [...]” (ВТССУМ, с. 1008), „похвала” у значенні „2. заст. Слава, гордість” (ВТССУМ, с. 1093), „краса” у значенні „2. Оздоба, прикраса кого-, чого-небудь; слава” (ВТССУМ, с. 583)): *О свята та преблаженна мученице Христова Параскево, дівоча красо, мучеників похвало, чистоти образе, доблесті дзеркало, премудрих подив [...]* (МЛ, с. 180); ‘особа, що є втіленням чогось’ („дзеркало” у переносному значенні „2. чого, перен. Про те, що є відображенням яких-небудь явищ, процесів і т. ін.” [...]) (ВТССУМ, с. 292), „образ” у значенні „І.1. [...] Подоба, копія кого-, чого-небудь” [...]) (ВТССУМ, с. 825): *чистоти образе, доблесті дзеркало, премудрих подив [...]* (МЛ, с. 180); ‘такий, що багато страждає’ („багатотраждальна”): *Тому і нині вітаємо тебе, багатотраждальна, і, дивлячись на святу ікону твою, з розчуленістю звиваємо до тебе: всечесна Параскево, знаємо, що ти маєш велику сміливість перед Господом [...]* (Акаф. 2007, т. III, с. 280).

Мучениця. До мучениць у молитвах вжито номінації адресата мовлення, виражені власними: *О свята мученице Тетяно, невісто найсолодшого Жениха твого Христа!* (Акаф. 2007, т. III, с. 292) та загальними назвами, що включають такі семи: ‘особа, що зазнає мук’ („мучениця”): *О всехвальна мученице Фомаїдо!* (МЛ, с. 183); ‘сповідувач християнства’ („раба” у значенні „[...] Раб божий – а) (рел.) християнин [...] (ВТССУМ, с. 1194)): *О вибрана серед жінок та вірна рабо Христова!* (МЛ, с. 183); ‘покірлива людина’ („агниця”, хоча тлумачний словник фіксує значення „Агнець [...] ірон., Про покірливу, лагідну, сумирну людину” (ВТССУМ, с. 10)): *О свята мученице Тетяно, невісто найсолодшого Жениха твого Христа! Агнице Агниця Божественного!* (Акаф. 2007, т. III, с. 292); ‘жінка, що має дітей’ („мати”): *О святі достохвальні мучениці Віро, Надіє і Любове і мужніх дочок мудра мати Софіє [...]* (Акаф. 2007, т. II, с. 342); ‘молода неодружена особа жіночої статі’ („невіста”): *О свята мученице Тетяно, невісто найсолодшого Жениха твого Христа!* (Акаф. 2007, т. III, с. 292); ‘звертання до дівчини, жінки’ („голубка” у значенні „[...] 2. розм. Пестливе називання дівчини, жінки (у звертанні)” (ВТССУМ, с. 251)): *Голубко цнотливості, запашне тіло ти одягнула стражданнями як царськими ризами [...]* (Акаф. 2007, т. III, с. 292); ‘такий, що долучений кимось до когось’ („приєднана”): *[...] запашне тіло ти одягнула стражданнями як царськими ризами, до соборів небесних приєднана, торжествуєш нині у славі вічній [...]* (Акаф. 2007, т. III, с. 292); ‘такий, що браний з-поміж інших’ („вибрана”): *О вибрана серед жінок та вірна рабо Христова! Допоможи нам, щоб ми не загинули в пристрастях та по хотях наших [...]* (МЛ, с. 183).

Преподобна. Номінації адресата мовлення цієї групи представлені власними: *Тим то в Небесних обителях вселившись, поминай нас, всечестива Меланіє* (МЛ, с. 234) та загальними назвами, які містять семи: ‘особа, приємна для когось’ („угодниця”): *О, велика Христова угоднице, преподобна Маріє!* (МЛ, с. 245); ‘перший етап канонізації святого’ („благоблаженна”): *Чистоту дівства полюбивши і обручника на добро наставивши, безліч багатства витратила ти, благоблаженна, і воздвигала обитель для життя іноків* (МЛ, с. 234).

Преподобномучениця. Оскільки у тлумачних словниках української мови відсутнє визначення цієї лексеми, подаємо пояснення В. Живова: „Преподобномученик [...] мученик, що належить до монахів. Так само, як священномученики [...], не складають окремого лику святих, але входять до розряду мучеників [...] (КСАТ, с. 80).

У молитвах до преподобномучениць використано номінації адресата мовлення, представлені власними: *Тому Христос подвійного вінця сподобив тебе, славна Євдокіє* (МЛ, с. 200) та загальними назвами, які містять такі семи: ‘особа, що зазнає мук’ („стратотерпниця”): *[...] славна Євдокіє, преподобна стратотерпнице, моли Христа Бога, щоб спастися душам нашим* (МЛ, с. 200); ‘об’єкт захоплення, похвали’ („похвала”, „слава”): *Преподобна Анастасіє, дівствениць похвало і мучениць славо!* (МЛ, с. 202).

Рівноапостольна. У молитві до святої рівноапостольної княгині Ольги використано звертання, що виражені власною назвою: *О свята рівноапостольна княгине Ольго, першоугоднице руська [...]* (Акаф.2007, т. I, с. 224), а також загальними назвами із значеннєвими компонентами: ‘носій титулу’ („княгиня”): *О свята рівноапостольна княгине Ольго [...]* (Акаф.2007, т. I, с. 224); ‘особа, приємна для когось’ („першоугодниця”): *[...] першоугоднице руська, тепла за нас перед Богом заступнице і молитовнице* (Акаф.2007, т. I, с. 224); ‘охоронець’ („заступниця”): *[...] першоугоднице руська, тепла за нас перед Богом заступнице і молитовнице* (Акаф.2007, т. I, с. 224); ‘виконавець священних дій, обрядів’ („молитовниця”): *[...] першоугоднице руська, тепла за нас перед Богом заступнице і молитовнице* (Акаф.2007, т. I, с. 224).

Номінації адресата мовлення у молитвах до кількох осіб (святих-жінок).

Мучениці. До цієї групи входять звертання до святих мучениць Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії. Номінації адресатів виражені власними: *О святі достохвальні мучениці Віро, Надіє і Любове і мужніх дочок мудра мати Софіє, до вас нині звертаємося зі щирою молитвою [...]* (Акаф. 2007, т. II, с. 342) та загальною назвою, що містить значеннєвий компонент ‘особа, що зазнає мук’ („мучениці”): *Моліть же за нас, святі мучениці, Господа нашого Ісуса Христа [...]* (Акаф. 2007, т. II, с. 342).

Номінації колективного адресата мовлення у молитвах до святих (чоловіків та жінок).

Зазначимо, що колективний адресат мовлення у молитвах представлений тільки подружніми парами (святий благовірний князь Петро і княгиня Февронія, Муромські чудотворці; святі мученики Адріан та Наталія; святі праведні Йоаким та Анна).

Благовірні. У тлумачному словнику знаходимо значення лексем „благовірний” і „благовірна” із значеннями: „Благовірний -ного, ч, жарт. Чоловік” (ВТССУМ, с. 86) та „Благовірна -ної, ж, жарт. Дружина, жінка” (ВТССУМ, с. 86). Оскільки ці лексеми у сучасній українській мові функціонують лише із ремаркою *жартівливо*, подаємо визначення із словника В. Живова: „Благовірний [...] розряд святих із монархів, що прославили своїм благочестям, милістю і турботою про укріплення християнської віри [...]” (КСАТ, с. 20).

До благовірних у молитві використано номінації адресата мовлення, які виражені власними: *О великі угодники Божі та предивні чудотворці благовірні, княже Петре і княгине Февроніє, міста Мурома заступники та охоронці і за всіх щирі до Господа молитвеники!* (МЛ, с. 146) і загальними назвами, що містять такі семи: ‘носій титулу’ („князь”, „княгиня”): [...] *княже Петре і княгине Февроніє, міста Мурома заступники та охоронці і за всіх щирі до Господа молитвеники!* (МЛ, с. 146); ‘здібна особа’ („чудотворці”): *О великі угодники Божі та предивні чудотворці благовірні* (МЛ, с. 146); ‘особа, приємна для когось’ („угодники”): *О великі угодники Божі та предивні чудотворці благовірні* (МЛ, с. 146).

Мученики. До колективного адресата мовлення (мучеників) у молитві звертаються за допомогою власних: [...] *святі мученики Христові Адріане та Наталіє, блаженне подружжя та хоробрі страждальці!* [...] (МЛ, с. 173) та загальних назв, які містять такі мінімальні значеннєві компоненти: ‘особа, що зазнає мук’ („мученики”, „страждальці”): *О, святі мученики! Прийміть голос моління нашого і визволіть нас молитвами вашими* [...] (МЛ, с. 174); [...] *блаженне подружжя та хоробрі страждальці!* (МЛ, с. 173); ‘шлюбна пара’ („пара”, „подружжя”): *О священна паро, святі мученики Христові Адріане та Наталіє, блаженне подружжя та хоробрі страждальці!* (МЛ, с. 173).

„Праведний” -а, -е. 1. Який дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії; безгрішний. // Який узгоджується з релігійними приписами, але суперечить гуманним принципам. // у знач. ім. праведний, -ного, ч. Той, хто дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії; безгрішний [...]” (ВТССУМ, с. 1100).

У молитві цієї групи номінації колективного адресата мовлення представлені як власними: *О завжди славні Христові праведники, святі богоотці Йоакиме та Анно, що молитесь перед Небесним Престолом Великого Царя і велику сміливість до нього маєте, що від Преблагословенної Дочки вашої, Пречистої Богородиці і Приснодіви Марії, втілитися зволив* (МЛ, с. 202), так і загальними назвами, лексичне значення яких виражене семами: ‘батько та мати стосовно до своїх дітей’ („богоотці”): *О завжди славні Христові праведники, святі богоотці Йоакиме та Анно* [...] (МЛ, с. 202); ‘особа без гріхів’ („праведники”): *О завжди славні Христові праведники, святі богоотці Йоакиме та Анно* [...] (МЛ, с. 202).

Відповідно до семантичного навантаження звертань у молитвах до святих-жінок та колективного адресата найменування можна віднести до лексико-семантичних груп номінацій адресата мовлення. За основу поділу на групи беремо класифікацію М. Скаба, яка враховує значення лексем з огляду на їх функціонування у ролі номінацій адресата мовлення [3, с. 36-72].

Із урахуванням результатів попереднього нашого дослідження ми виявили лексико-семантичне вираження образу святого у сакральному тексті (молитві), представлене наступними лексико-семантичними групами номінацій адресата мовлення, що можна показати за допомогою такої таблиці:

Лексико-семантична група номінації адресата мовлення	Сема, представлена у номінації адресата мовлення	Приклади лексичного вираження номінацій адресата мовлення у молитвах				
		У звертаннях до святого-чоловіка	У звертаннях до кількох святих-чоловіків	У звертаннях до святої-жінки	У звертаннях до кількох святих-жінок	У звертаннях до колективного адресата мовлення
Загальна назва особи	‘земна істота’	людина				
	‘дві особи’		двоїця			
Назви осіб за ознаками віку і статі	‘молода неodrужена особа жіночої статі’			діва дівича невіста		
Назви осіб за спорідненістю та свояцтвом	‘батько та мати стосовно до своїх дітей’					богоотці
	‘жінка, що має дітей’			мати		
Назви осіб за їх стосунками з іншими особами	‘прихильник когось’		ревнителі друзі			
	‘товариство однопумців’		братія			
	‘близька людина’			мати		
	‘шлюбна пара’					пара подружжя
	‘особа, приємна для когось’	угодник	угодники	першоугодниця угодниця		угодники
Назва особи за родом діяльності	‘продовжувач вчення’	апостол послідовник учень	апостоли			
	‘духовний сан’	отець, святитель	отці			
	‘особа, що	цілитель				

	лікує'					
	'особа, що трактує віросповідання'		сповідники			
	'особа, що навчає'	учитель наставник	вчителі наставники			
	'провідник'	пастир	пастирі			
	'особа, що стоїть на чолі кого-, чого-небудь'	глава				
	'особа, що започатковує щось'	першоначалник				
	'виконавець священних дій, обрядів'	молитвеник молільник		МОЛИТОВНИЦЯ		
	'поширювач вчення'	просвітитель проповідник	світильники	ПОСЛІДОВНИЦЯ		
Найменування осіб за суспільним та майновим статусом	'носій титулу'	князь		княгиня		князь княгиня (<i>княже Петре і княгине Февроніє</i>)
Назви осіб за віросповіданням	'сповідувач християнства'			раба		
Назви осіб за особливостями поведінки	'особа, що зазнає мук'	великомученик мученик страстотерпець священномученик	мученики страстотерпці	великомучениця мучениця страстотерпниця	мучениці	мученики страждальці
	'особа, що робить самопожертви'		подвижники			
	'особа, що допомагає'	помічник слуга		покровителька		
	'охоронець'	заступник захисник поборник прогонитель	заступники охоронителі поборники ангели	поборниця заступниця		

			стіна			
	‘особа, що бореться’	воїн				
Назва за особистими та набутими якостями	‘особа, що творить чудеса’	чудотворець				чудотворці
	‘особа, що передбачає, віщує’	пророк				
	‘покірлива людина’			агниця		
	‘особа без гріхів’					праведники
	‘красномовна особа’	золотоуст				
	‘об’єкт захоплення, похвали’		слава окраса	краса подив похвала слава		
	‘особа, що є втіленням чогось’			дзеркало образ		
	‘перший етап канонізації святого’			благоблаженна		
	‘який багато страждає’			багатостраждальна		
	‘який уславив себе’	преславний				
	‘який має певну якість, характеристику’	благосердний всечесний хоробрий				
	‘який набув характеристики’	богообраний богопрославлений наречений				
	‘який долучений кимось до когось’			приєднана		
	‘який обраний з-поміж інших’			вибрана		
	Персоніфіковані назви осіб	‘звертання до дівчини, жінки’			голубка	

Серед лексико-семантичних груп номінацій адресата мовлення, які представлені звертаннями до святих-чоловіків, є такі: загальна назва особи, назви осіб за їх стосунками з іншими особами (*угоднику, угодники, друзі, ревнителі, братіє*), рід діяльності (*апостоле, послідовнику, учню, отче, святителю, цілителю, учителю, наставнику, пастирю, главо, першоначальнику, молитвенику, молільнику, просвітителю, проповіднику, апостоли, отці, світильники, вчителі, наставники, пастирі, сповідники*), за суспільним статусом (*княже*), за особливостями поведінки (*великомученику, мученику, страсотерпцю, священномученику, слуго, заступнику, помічнику, поборнику, прогонителю, воїне, мученики, страсотерпці, заступники, охоронителі, поборники, подвижники, ангели, стіно*) та назви осіб за особистими і набутими якостями (*чудотворцю, пророче, золотоусте, славо, окрасо, преславний, благосердний, всечесний, хоробрій, богообраний, богопрославлений, наречений*).

У молитвах при звертанні до святих-чоловіків відсутні називання, які є у номінуванні святих-жінок. Наприклад, номінації адресата-жінки виявляють себе так у цих групах: назви осіб, що вказують на вік і стать адресата (*діва, дівця, невіста*), назви осіб за спорідненістю і свояцтвом (*мати*) та за типом віросповідання (*раба*). За стосунками з іншими особами святу характеризують також наступні номінації адресата мовлення: *мати, угоднице, першоугоднице*. Зауважимо, що такі найменування характеризують святих-жінок за роллю у сім'ї та стосунками з іншими членами суспільства, що підтверджує гендерну стереотипність. Цьому є ще одне твердження: у молитвах до святих-жінок вжито тільки дві номінації, що називають рід діяльності особи (*послідовнице, молитовнице*), тоді як при звертанні до святого-чоловіка лексико-семантична різноманітність цієї групи складає 22 лексичні одиниці.

Також вдвічі менше номінацій адресата мовлення, що характеризують святу-жінку за особливостями поведінки (*великомученице, мученице, страсотерпнице, покровителько, поборнице, заступнице*). Цікаво, що особисті якості адресатів-чоловіків і -жінок представлені майже однаковою кількістю лексичних одиниць, тільки при номінації святої використано більше слів із переносним значенням (*красо, похвало, славо, подиве, дзеркало, образе*). Також окрему групу складає персоніфікована номінація *голубко*, яка власне має значення „звертання до дівчини, жінки”.

Номінації колективного адресата мовлення використано у молитвах лише для звернення до святих подружніх пар і такі найменування представляють лексико-семантичні групи, які підкреслюють роль святих у сім'ї: назви осіб за спорідненістю і свояцтвом (*богоотці*), назви осіб за їх стосунками з іншими особами (*паро, подружжя*), тоді як інші групи вказують на позитивні якості, що характерні для святих: назви осіб за особливостями поведінки (*мученики, страждальці*), назви осіб за їх стосунками з іншими особами (*угодники*) та назви осіб за особистими й набутими якостями (*чудотворці, праведники*).

З огляду на проаналізоване, можна твердити, що називання святих у молитвах дещо відрізняються своєю прагматичною мотивацією від мотивації називання адресата мовлення у звичайній ситуації спілкування, оскільки у звертаннях насамперед акцентовано увагу на типових для догматів християнської релігії моральних якостях особи. Власне у зверненні до усіх святих підкреслено їхні позитивні особливості, а незначні розбіжності у представленні образів святого-чоловіка і святої-жінки зумовлені стереотипним представленням суспільних ролей чоловіків і жінок, що й відображають номінації адресата мовлення.

Література

1. Лук'янчук С. В. Епітет у конфесійному стилі сучасної української мови (функціонально-семантичний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Лук'янчук Світлана Василівна ; НАН України. Ін-т укр. мови. – К., 2008. – 22 с.

2. Скаб М. Особливості виявлення апеляції в сакральних текстах // М. С. Скаб ; Біблія і культура : зб. наукових статей : вип. 1 / за ред. А.Є. Нямцу. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 221-224. – ISBN 966-568-255-5.

3. Скаб М. С. Прагматика апеляції в українській мові : навч. посібник / М. С. Скаб – Чернівці : Рута, 2003. – 80 с. – ISBN 966-568-594-5.

4. Makuchowska M. O języku modlitwy / Makuchowska M. ; Czterechsetlecie unii brzeskiej. Zagadnienia języka religijnego / pod. red. Z. Leszczyński. Lublin : Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1998. – S. 157-167.

Умовні позначення назв джерел та словників

Акаф. 2000 – Акафістик – Львів : Монастир Монахів Студійського Уставу, Видавничий відділ „Свічадо”, 2000. – 340 с. – ISBN 966-561-197-6.

Акаф. 2007 – Акафістник : у 3 т. – К. : Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2007.

Т. 1. – 2007. – 336 с.

Т. 2. – 2007. – 416 с.

Т. 3. – 2007. – 368 с.

ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2009. – 1736 с. : іл. – ISBN 966-569-013-2.

ЖС – Життя святих (вибрані) українською мовою, викладені за повчанням Четьїх-Міней св. Дмитрія Ростовського : у 7 т. – К. : Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2006-2008.

Т. 1 : Січень – лютий. – 2006. – 712 с.

Т. 2 : Березень – квітень. – 2007. – 704 с.

Т. 3 : Травень – червень. – 2007. – 848 с.

Т. 4 : Липень – серпень. – 2007. – 816 с.

Т. 5 : Вересень – жовтень. – 2008. – 768 с.

Т. 6 : Листопад – грудень. – 2008. – 640 с.

Т. 7 : Грудень. – 2008. – 662 с.

КСАТ – Живов В. М. Святость: Краткий словарь агиографических терминов. – М., 1994.

МЛ – Молитовник-лікувальник. До якого святого і при яких випадках-хворобах слід молитися. – Львів : Золота струя, 2009. – 326 с.